

Škola v Zlatníkoch...

...do roku 1918 (Helena Greždová)

Deti zo Zlatník navštevovali malohostiansku školu, ktorá bola zriadená pri miestnej fare. Prekážkou riadneho vyučovania bola predovšetkým vzdialenosť a samozrejme aj práce na poli, ktoré viacerí gazdovia uprednostňovali pred vzdelaním svojich detí. Prvá zmienka o zlatníckom učiteľovi sa nachádza v urbári z roku 1766. Spomína sa tu Adam Krško, ktorý bol oslobodený na dva roky od platenia daní z osminovej usadlosti kvôli učiteľskej činnosti (ako učiteľ). Tak sa dozvedáme meno prvého zlatníckeho učiteľa. Učiteľ bol gazdom (sedliakom) a pravdepodobne vyučoval priamo vo svojom dome.¹ Za školu v Zlatníkoch zodpovedala cirkev. V kanonickej vizitácii z roku 1780 sa meno zlatníckeho učiteľa nevyskytuje, zato sa tu podrobne opisuje, aké ročné poplatky dostával zo štoly. Boli rovnaké, aké mal učiteľ v Malých Hostiach. Celková suma jeho príjmov 26,10 zl. však bola o tri zlatky vyššia ako príjmy učiteľa z Veľkých Hostí. Poddaní zo Zlatník platili učiteľovi za zvonenia na pohrebe a rovnakú sumu aj za spev na pohrebe 1,17 zl., za písanie pre sedliakov 98 den., za hranie na organe 2,40 zl., od sedliakov dostával ešte 29 bm obilia a od želiarov po 6 den. Z pečenia hostí mal po jednom denári, čo predstavovalo ročne sumu 60 den.² V 19. storočí sa pomery na cirkevnej škole príliš nezmenili. V roku 1848 vykázali Zlatníky iba šesť školopovinných detí, ale ich počet sa po zrušení poddanstva neustále zvyšoval. V roku 1854 bolo 43 a v roku 1855 až 68 školákov.³ Klasifikačný výkaz žiakov zlatníckej školy za školský rok 1858/1859, vypracovaný učiteľom Jánom Bučekom a potvrdený obecnou pečaťou s podpismi richtára Blažejka Sedláka a obecného školského dozorcú Jána Nika, predkladal Škôldozornému úradu v Topoľčanoch malohostiansky farár. Vyučovanie absolvovali žiaci od šiestich do deviatich resp. desiatich rokov v troch triedach. „*Cvičení v umení a mravoch*“ zahŕňalo v prvej triede vyučovanie katechizmu, bibliky,

slabikovania a známku z „*mravov*“, v druhej triede pribudla čítanka, v tretej triede písanie a „*počtovanie*“ a odbudlo „slabikovanie“. V tomto školskom roku navštevovalo zlatnícku školu 77 žiakov, z toho 38 chlapcov a 39 dievčat. Do prvej triedy chodilo 7 chlapcov, (iba traja z nich chodili pravidelne „pilne“ Jozef Chocina, Jano Niko a Jozef Valter, dvaja Jozef Ducký–Mariniga a Jozef Ducký–Ševela do školy vôbec nechodili) a 16 dievčat (tri chodili „pilne“ a dve vôbec do školy nechodili). Druhú triedu zlatníckej školy navštevovalo 12 chlapcov a 7 dievčat (iba dve chodili pravidelne Anna Gotštajnová a Beta Niková). Všetci druháci školu navštevovali, ale mali vymeškaných veľa dní (napríklad Mišo Kuban až 120 dní a Jano Kováč 90 dní). Do tretej triedy chodilo 19 chlapcov (6 pravidelne, ale napríklad Mišo Niko len „zritka chodil“) a 16 dievčat (až deväť navštevovalo školu pravidelne, dve nechodili do školy vôbec). V školskom roku 1859/1860 malo zlatnícku školu navštevovať 81 detí vo veku 6 až 10 rokov (35 chlapcov, 36 dievčat a 10 prváčikov, z nich 7 chlapcov a tri dievčatá). Školu opustili štyria 12 roční žiaci (Jozef Ducký, Adam a Mišo Niko a Anna Kováčová).⁴ O existencii zlatníckej školy v roku 1862 sa dozvedáme z nelichotivého hlásenia Miestodržiteľskej rady v Budíne, podľa ktorého boli školské záležitosti v Zlatníkoch veľmi zanedbané. V zlom stave sa nachádzala školská budova a aj školská dochádzka.⁵

Po Rakúsko-maďarskom vyrovaní v roku 1867 sa zvýšil národnostný útlak a hlavným pilierom maďarizácie sa stalo školstvo. V čase sčítania obyvateľov a hospodárskych zvierat v roku 1869 žil v dome číslo 77 učiteľ Ján Buček (Bucsegh), ktorý pôsobil v Zlatníkoch od roku 1854. Narodil sa v roku 1808 v Kostolnej Vsi. Jeho manželka Anna, ktorá nevedela čítať ani písať, pochádzala z Dolných Držkoviec (mali spolu dve deti, dcéru Máriu a syna Jána). Dom mal dve miestnosti, kuchyňu, komoru a sklad a pravdepodobne sa tu aj vyučovalo, hoci o dome sa píše, že slúžil iba na bývanie. Vzdelanostnú

Meno a priezvisko		Vek		Vzdelanie		Pracovná činnosť		Príjmy		Prírodné bohatstvo	
Mladšie školáci		roky	mesiaci	škola	iný	zem. práce	iný	z roľ.	z iných	z roľ.	z iných
1.	Spovody Jozef	20	7	e	e	e	e	14	14	14	14
2.	Spovody Jozef	15	10	e	e	e	e	14	14	14	14
3.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
4.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
5.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
6.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
7.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
8.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
9.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
10.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14

Príloha číslo 11. Mladšie školáci. Zlatnickej školy.

Podpis: Jozef Spovody, učiteľ školy.

Podpis: Jozef Spovody, učiteľ školy.

Meno a priezvisko		Vek		Vzdelanie		Pracovná činnosť		Príjmy		Prírodné bohatstvo	
Starší školáci		roky	mesiaci	škola	iný	zem. práce	iný	z roľ.	z iných	z roľ.	z iných
1.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
2.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
3.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
4.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
5.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
6.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
7.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
8.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
9.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14
10.	Spovody Jozef	10	9	e	e	e	e	14	14	14	14

Príloha číslo 12. Starší školáci. Zlatnickej školy.

Podpis: Jozef Spovody, učiteľ školy.

Podpis: Jozef Spovody, učiteľ školy.

Z výkazu zlatnickej školy v školskom roku 1858/59

úroveň obyvateľov obce výsledky sčítania zaznamenali takto: z 554 obyvateľov vedelo čítať až 211 a čítať aj písať iba 22 ľudí (prevažne mužov).⁶ V roku 1880 vedelo čítať a písať 218 zlatníckych obyvateľov.⁷

Budova školy bola v roku 1894 v žalostnom stave a výsmešne ju prirovnávali k stodole. Stála na obecnom pozemku zvanom Harvanec a náklady na jej stavbu boli minimálne. Postavili ju z nepálenej hliny a pokryli slamenou strechou. Pozostávala z jednej triedy a učiteľského bytu. Na juhovýchodnej strane bola pristavaná obecná miestnosť. K školským pozemkom sa počítala aj roľa a ovocná a zeleninová záhrada pod oknami triedy. Vyučovacia trieda bola vybavená iba základnými potrebami. Učitelia, ktorí doteraz v zlatnickej škole pôsobili, sa často menili a neboli dostatočne kvalifikovaní pre učiteľskú prácu. V roku 1895 bolo učiteľské miesto prázdne. Príčinou mohla byť aj ročná odmena učiteľa, ktorá v roku 1886 predstavovala sumu 300 fít, čo bolo na získanie kvalifikovaného veľmi málo. V roku 1895 vyplácali učiteľovi sumou 348 fít a 18 kr. Z 90 školopovinných detí v roku 1895 prešlo do ďalšieho ročníka 70 a 25 triedu opakovalo. Vyučovacím jazykom bola slovenčina a maďarčina (v škole na Kuhláni slovenčina a nemčina). K zmene malo dôjsť po tom, čo obec v roku 1895 prijala vlastné rozhodnutie postaviť novú budovu školy s nákladmi 3 200 fít a s príspevom továrnickeho panstva sumou 1 900 fít. Panstvo podmienilo príspevok na ňu tým, že to bude škola štátna. Cirkev na stavbu školy prostriedky nemala. Nová škola mala mať peknú priestranú učebňu, učiteľský byt s dvomi miestnosťami s drevenou dlážkou, jednou kuchyňou, jednou komorou a jednou maštalou. Stavba mala mať základy z kameňa, murované steny s pálenej tehly a strechu pokrytú šindľom. Takáto škola mala byť dôstojným pôsobiskom aj pre kvalifikovaných učiteľov. Bohužiaľ postaviť modernú školu sa obci do roku 1918 nepodarilo.⁸

Židia z okolitých obcí chodili do židovskej školy v Prašiciach, ktorá existovala pri miestnej

synagoge. V roku 1859 ju navštevovali židovské deti zo Zlatníkov (jeden chlapec a jedno dievča), Nemečiek, Podhradia, Závady, Velušoviec, Tvrdomestic a Prašic.⁹

Zoznam učiteľov

1766	Adam Krško
1854–1869	Ján Buček (na Kulháni Ján Weber) po roku 1887 Jozef (Henrich?) Slamakaj (na Kulháni Anton Sečáni)
1888	Andrej Gonda, potom Alojz Kuzma
1889	nebol učiteľ uvedený (na Kulháni Tomáš Lörinc)
(1891	Jakub Weiner ?)
1890	Jozef Prokop
1894–1899	Jozef Prokop
1899–1926	Urban Mšál

Poznámky

- ¹ ŠAN. Fond Panstvo Tovarníky. J EL I/102, Urbár z roku 1766.
- ² SNA. Filmotéka II. B - 1497.
- ³ Schematizmus cleri dieocesi Strigoniensis. Ostrihom 1854, s. 82., 1855 s. 84.
- ⁴ ŠAN-PTO. Fond Škôldozorný úrad v Topoľčanoch. Spisy č. 126/1859.
- ⁵ ŠAN. Fond NŽ I. podž. adm. 1862 I. Zlatníky sa uvádzajú medzi 22 obcami so zlým stavom školských záležitostí. Municipálny výbor Nitrianskej župy pripomínal pri hodnotení školstva v spomínaných obciach klásť dôraz na školskú dochádzku a stav budov. Za informáciu vďačím Mgr. Šarlotte Drahošovej.
- ⁶ ŠAN. Sčítanie obyvateľstva a domácich zvierat v roku 1869, Okres Žabokrek nad Nitrou, Zlatníky, Zápisný hárok domu číslo 77 a 88. ŠAN-PTO. Fond Škôldozorný úrad v Topoľčanoch. Spisy č. 93/1854.
- ⁷ A magyar kor. népszámlás II. rész, Budapest 1882, Okres Žabokrek, por. č. 39 Zlatníky Zapisovateľom obecného zastupiteľstva v roku 1888 bol učiteľ Alojz Kuzma. V roku 1891 sa spomína učiteľ Jakub Weiner. ŠAN-PTO. Fond OS-T, Pk spisy, 1888., VIII 178/1872.
- ⁸ Komlóssy, F.: Az Esztergom főegyházmegei római katolikus iskolák története, Ostrihom 1896, s. 266. ŠAN-PTO. Pk Zlatník, pk vl. č. 313, 315, 316. Na obecnem pozemku stála aj kováčska dielňa i dielňa rómskeho kováča, prilytok obecného pastiera a sýpka. Základná škola v Zlatníkoch, školska kronika.
- ⁹ ŠAN-PTO. Fond Škôldozorný úrad v Topoľčanoch. Spis č. 118/1859. Súkromnej škole na Kulháni sa v príslušnej kapitole monografie venuje Vladimír Lemeš.

...po roku 1918 (PhDr. Olga Kvasnicová)

Rímskokatolícku školu v Zlatníkoch po roku 1918 viedol naďalej *Urban Mšál*, ktorý tu pôsobil až do roku 1926. Žiakov v škole každým rokom pribúdalo. Keď v roku 1926 dosiahol ich počet 119, bolo zavedené striedavé vyučovanie, nakoľko v škole nebolo miesto na zriadenie druhej učebne. Problém s preplnenosťou triedy bol však len v zimných mesiacoch. Na jeseň a s príchodom jari sa škola vyprázdnila, pretože väčšina žiakov zostávala doma pomáhať rodičom pri poľnohospodárskych prácach. Učítelia si často sťažovali na nedostatočné rešpektovanie zákona o povinnej školskej dochádzke, ktoré sa na Slovensku veľmi pomaly vžívalo. V roku 1927 bola zriadená aj druhá postupná trieda a žiaci boli rozdelení do 5 oddelení. V čase od 2. decembra 1927 do 1. októbra 1928 sa vôbec nevyučovalo, pretože po Jozefovi Cabalkovi, ktorý odišiel vyučovať do Kolačna, sa nepodarilo získať okamžite náhradu. Stal sa ňou až Jozef Lapka, absolvent gymnázia z Vitějovic pri Prachaticiach v Čechách. 153 žiakov bolo rozdelených do 2 skupín po dvoch oddeleniach (I. skupina 1.–3. ročník a II. skupina 4.–6. ročník). Od 1. apríla 1929 sa podarilo získať súhlas na zriadenie 2. dočasnej triedy a škola sa stala dvojtriednou. Novozriadené učiteľské miesto obsadila Vilma Zaťková.

Veľkým problémom v tomto čase bol zdravotný stav žiakov. Najrozšírenejšou chorobou, ktorou trpeli, bol očný trachóm ako následok nedostatočnej hygieny. Počet žiakov v dvadsiatych rokoch 20. storočia stále stúpala a tak vedenie školy muselo opätovne žiadať o povolenie zriadiť druhú postupnú triedu, od školského roku 1930/1931 už dokonca aj tretiu triedu. V školskom roku 1932/1933 bolo do školy zapísaných až 256 žiakov (141 dievčat a 115 chlapcov). Umiestnenie toľkých žiakov bolo už neodkladne potrebné riešiť. O stavbe novej budovy sa začalo rokovať v roku 1929. Z finančných dôvodov sa dočasne rozhodli pre prístavbu dvoch tried k budove Rímskokatolíckej školy, ktorú

však cirkev ako zriaďovateľka školy nerealizovala. Situáciu riešilo 14. júla 1931 obecné zastupiteľstvo. Poukazovalo sa na to, že Rímskokatolícka školská stolica v Zlatníkoch dostala už tretie vládne napomenutie, aby sa postarala o prístavbu školy a doposiaľ nič neurobila. V „Suchej doline“ vôbec boli veľmi zlé podmienky, pretože ani jedna obec šišovského notariátu nemala v tom čase zodpovedajúcu budovu. Všade boli nezdravé, zle osvetlené a preplnené triedy. Nevhodné podmienky na vyučovanie a ubytovanie učiteľov spôsobili, že fluktuácia učiteľov tu bola mimoriadne vysoká a málokto tu vydržal viac ako jeden školský rok. Toto neustále striedanie učiteľov malo samozrejme, neblahý dopad na vyučovací proces.¹ Členovia zastupiteľstva poukazovali na „smutné následky morálnych, kultúrnych a na tú veľkú nevzdelanosť, surovosť, bezcitlivosť terajšej mládeže“ a navrhli, aby sa obec Zlatníky, ako „najväčšia a najvzdelanejšia obec tejto doliny“ postarala o riadnu školu a byty pre učiteľov a to čím skôr. Rozhodli sa požiadať Ministerstvo školstva a národnej osvety o zriadenie štvortriednej štátnej ľudovej školy a okamžite hľadali vhodný pozemok pre stavbu. Návrh bol s nadšením schválený.² Obec sa obrátila na viacero firiem, architektov a staviteľov a z ponúknutých projektov vybrala a vypracovaním plánov a rozpočtov poverila *Oskara Singera* – architekta a staviteľa z Nitry. Výstavba školy mala stáť 600 000 Kč. Na mimoriadnom zasadnutí obecného zastupiteľstva 13. apríla 1933 boli schválené plány, ktoré vyhotovil Ing. Singer. Podľa nich mala byť škola štvortriedna, ale Školský inšpektorát v Bánovciach nad Bebravou vzhľadom na počet žiakov požadoval päťtriednu školu. Keďže obec už mala plány schválené a architekt si uplatňoval veľké odškodné v prípade pozmenenia plánov, rozhodli sa, že ako 5. vyučovaciu miestnosť zrenovujú existujúcu triedu v starej budove. Na adaptačné práce bolo vypísané výberové konanie, v rámci ktorého boli oslovení všetci okolití murári, tesári a stolári. Napokon 15. júna 1933 poverilo

obecné zastupiteľstvo adaptáciou – murárskymi prácami Jána Bucku, murára z Libichavy a stolárske práce zadalo Imrichovi Darmovi (pre zaujímavosť: za 1 lavicu pre 2 žiakov s kalamárom a pohyblivým sedadlom z mäkkého dreva žiadal 190 Kč, 1 stôl 100 Kč, stolička 40 Kč, tabule 430 Kč).

V školskom roku 1933/1934 bola na základe rozhodnutia MšANO pre nevyhovujúce pomery a nedostatočné umiestnenie tried zrušená rímskokatolícka ľudová škola a zriadená štvortriedna štátna ľudová škola. Správou tejto školy bol poverený Anton Mokry, ktorý vyučoval v 1. triede, v 2. triede učila Elena Pomffyová, Vojtech König učil 3. triedu a 4. triedu Pavla Lányiová.

23. júla 1933 sa obecné zastupiteľstvo na základe prípisu Školského inšpektorátu v Bánovciach nad Bebravou uznieslo, že od 1. septembra 1933 zriadi tri provizórne vyučovacie triedy, ktoré budú uspôsobené tak, že po vystavaní novej školy sa z nich stane byt pre učiteľov. Od 1. septembra 1934 bola pre nezaškolené deti zriadená aj 5. postupná trieda.

Od septembra 1934 bol správou školy poverený Ján Špaček, ktorý tu zotrval do roku 1938 aj s manželkou Emíliou Špačkovou a učiteľkou Elenou Pomffyovou. Stavba školy sa však neustále oddŕaľovala, nakoľko obec nedokázala zabezpečiť potrebné financie.

V roku 1934 bolo založené *Rodičovské združenie*. Jeho predsedom bol Štefan Dúcky–Zálem, pokladník: Štefan Chocina a jednatel Jozef Števuľa. Členmi združenia boli Jozef Meluš, Vincent Valter, Vincencia Blinová a Anna Dúcka–Ďuríčková. Pri príležitosti založenia rodičovského združenia usporiadala škola akadémiu, ktorou sa snažila získať pochopenie a záujem aj u tých „tvrdsích a na školu s odporom pozeraúcich rodičov“.³

V apríli 1936 sa rozhodlo OZ požiadať o zriadenie újazdnej meštianskej školy. Pre jej potreby sa mali vyčleniť po vystavení novej školskej budovy miestnosti dovtedajšej štátnej ľudovej školy.⁴ K zriadeniu meštianky však nedošlo.

Na zmiernenie následkov veľkej chudoby, v ktorej žilo mnoho žiakov, školy sa konali v období hospodárskej krízy, ktorá postihla Československú republiku v tridsiatych rokoch 20. storočia, tzv. ošacovacie a stravovacie akcie, v rámci ktorých na základe odporúčania školy dostávali tí najchudobnejší zimné ošatenie a potraviny – v roku 1934 to bolo napríklad 25 žiakov školy. Počet žiakov ešte stále stúpал – v roku 1935/1936 bolo zapísaných 265 žiakov a správa školy musela opätovne požiadať o ponechanie 5. postupnej dočasnej triedy. Pri predstave, že v jednej triede sedelo v tomto období aj viac ako 50 žiakov rôznych postupných ročníkov, treba vzdať úctu vtedajším učiteľom.

V roku 1936 sa okresný lekár Dr. Ondrejčíka rozhodol ráznejšie zakročiť proti trachómu, ktorým časť žiakov neustále trpela. 14 najviac postihnutých detí poslal liečiť sa na očné kliniku do Bratislavy, kde strávili viac ako dva mesiace. Na jar 1937 bolo na liečenie poslaných ďalších 8 žiakov.

Školský rok 1937/38 začal rekordným striedaním sa učiteľov, ktorí sa menili takmer každý mesiac a situácia sa nezmenila ani v nasledujúcom období. Politická situácia spôsobila, že školu opustili českí učitelia. Odišiel aj správca Ján Špaček a len krátko tu pôsobili Miloslav Matoušek. Až príchodom Jána Věcheta, ktorý na školu nastúpil 1. januára 1939, sa situácia trochu upokojila.

Počas celého medzivojnového obdobia bola škola jediným centrom kultúrneho života obce. Tu sa odohrávali kultúrne podujatia, či už z vlastnej produkcie, alebo divadelné predstavenia, ktoré tu odohrali ochotníci zo susedných obcí. Učitelia každoročne pripravovali kultúrne programy k štátnym sviatkom a významným výročiam, ktoré sa opakovali so železnou pravidelnosťou. 28. októbra to bol vznik Československa, v marci oslavy narodenín prezidenta Masaryka a „Slávnosti vyhlásenia mieru“ v spolupráci so spolkom Československého červeného kríža, v máji výročie smrti Milana R. Štefánika a Deň matiek. K Vianociam sa konávali vianoč-

né besiedky a v čase Vianoc sa pravidelne konali aj divadelné predstavenia režirované učiteľmi školy. Okrem toho mávali učitelia niekoľkokrát do roka odborné prednášky pre rodičov zamerané hlavne na zvýšenie hygieny, boj proti alkoholizmu, ale odzneli aj prednášky z oblasti psychológie a histórie. Po vzniku Slovenského štátu sa skladba oslavovaných sviatkov zmenila. Miesto 28. októbra sa oslavoval 15. marec, miesto narodenín T.G. Masaryka narodeniny A. Hitlera atď.

Začiatok 2. svetovej vojny znamenal pre školu ďalšie komplikácie. Učitelia – vojaci museli narukovať a na škole vyučovala najskôr sama Valéria Vechetová, ktorej prišla na pomoc už v priebehu školského roka Juliana Nemlahová. V tomto školskom roku sa začalo vyučovať podľa nových dočasných osnov, vydaných MšaNO v júli 1939. Šlabikáre a čítanky sa používali „riadne zrevidované“. Iné učebnice sa nepožívali, nakoľko nové ešte neboli vydané.⁵ Rozhodnutím MšaNO z 15. júla 1941 bola škola od 1. septembra 1941 opäť pretvorená na rímskokatolícku ľudovú školu s piatimi postupnými ročníkmi v štyroch triedach. Mala vtedy 209 žiakov.⁶

Budova školy sa po dlhých prierahoch začala konečne stavať na jeseň roku 1941. Mimoriadne zasadnutie obecného poradného zboru rozhodlo zadať stavbu Štefanovi Cidoríkovi a Jánovi Chudovi z Pravotíc.⁷ Obec na túto stavbu dostala 600 000 Ks štátnej podpory a 65 000 Ks z pomocného fondu Ministerstva vnútra. Zostávajúci náklad 250 000 Ks si obec požičala od Slovenskej hypotečnej banky a mala ju splácať po dobu 20 rokov.⁸ V júni 1944 už bola škola postavená, ale obec ešte stále nemala vysporiadané pozemky.⁹

Po skončení 2. svetovej vojny medzi prvé zákonné opatrenia patrilo poštátnenie školstva. Všetky dovtedy existujúce neštátne školy prevzal štát a tak sa opäť názov školy v Zlatníkoch zmenil na *Štátna ľudová škola v Zlatníkoch*. Žiakov v tomto období ubudlo, preto bola v školskom roku 1945/1946 zrušená 4. trieda a

škola bola naďalej trojtriedkou. V 1. triede sa vyučovali žiaci 1. a 2. postupného ročníka (35 žiakov), v 2. triede 3. a 4. ročník (44 žiakov) a v 3. triede 4.–8. ročník (57 žiakov).¹⁰

V novej budove školy sa k veľkej radosi žiakov, rodičov a hlavne učiteľov začalo vyučovať v roku 1945. Škola bola postavená ako štvortriedka, preto po zrušení 4. triedy tu bola umiestnená detská opatrovňa. Súčasťou školy boli aj učiteľské byty, školský dvor so studňou a školská záhrada. Neskôr bola pristavená budova školských dielní, ktoré sa pre nedostatok vyučovacích priestorov zmenili na učebňu.¹¹

Od 1. septembra 1948 existovali v systéme základného školstva dva typy škôl – národné školy a stredné školy. Stredné školy zriadené podľa školského zákona č. 95/1948 Zb. boli strednými školami iba podľa názvu. Išlo o školy poskytujúce základné vzdelanie v ročníkoch 6 až 9, ktoré nadväzovali na národné školy s ročníkmi 1–5. Stredná škola v Zlatníkoch bola zriadená Poverenictvom školstva, vied a umení v Bratislave 22. decembra 1948 ako neúplná stredná škola pre obvod obcí Zlatníky, Malé Hoste, Pochabany a Cimenná. Od 1. septembra 1952 sa škola stala úplnou, nakoľko už mala všetky postupné ročníky. Riaditeľom školy bol Ján Podhorský a vyučovali na nej Veronika Nemcová, Margita Ručinská, Božena Brišková, Alžbeta Rybanská a Margita Kramárová. Po ďalšej školskej reforme v roku 1953 vznikla spojením národnej a strednej školy Osemročná stredná škola v Zlatníkoch a po zavedení povinnej deväťročnej školskej dochádzky od roku 1960 bola škola pretvorená na základnú deväťročnú školu.

V roku 1969 sa začala výstavba 13-triednej školy, ktorá stojí na návrší zvanom Dolné Palušové. Slávnostné otvorenie budovy sa uskutočnilo 7. februára 1976. Súčasťou školy je aj školská jedáleň, materská škola, školský klub, školská knižnica. V jej priestoroch bola umiestnená aj obecná knižnica.

Nová moderná budova vyvolala obzvlášť v pedagogickom zbere veľkú chuť po skvalit-

není svojej práce. Ale v čase, keď sa nielen od učiteľov očakávalo len plnenie uznesení a nariadení stranických orgánov a celá školská výchova sa orientovala na sovietsky vzor, nebolo možné mnohé predstavy a iniciatívy pedagógov realizovať. V školskom roku 1975/1976 sa začala uplatňovať vo vyučovacom procese nová koncepcia vzdelávania, podľa ktorej sa začalo vyučovať v 1. ročníku.

Od septembra 1976 tvorili obvod školy obce Zlatníky, Pochabany, Malé Hoste, Cimenná, Čuklasovce, Horné a Dolné Držkovce. Najväčšiu návštevnosť zaznamenala škola v roku 1978, keď sa tu učilo 314 žiakov v 14 triedach.¹² Súčasťou školy bola školská družina s dvomi oddeleniami, ktoré viedli vedúca vychovávateľka Margaréta Dúcka a vychovávateľka Katarína Peciarová.

Škola v tomto období dosahovala v rámci okresu i kraja veľmi dobré výsledky. Jej žiaci sa pravidelne zúčastňovali rôznych olympiád a literárnych súťaží. Veľmi dobre sa umiestňovali v športových súťažiach a pretekoch s brannou a dopravnou tematikou.

Od roku 1977 mala škola družbu so školou v Křtinách v okrese Blansko na Morave. V rámci tejto družby sa každoročne konali vzájomné návštevy učiteľov i žiakov, žiaci zo Zlatník sa zúčastňovali letných pionierskych táborov so žiakmi z Křtín na Morave a v Čechách a naopak, atď. Okrem toho mala škola uzavretú patronátnu zmluvu so ŠM. Libichava, v rámci ktorej žiaci hlavne pripravovali kultúrne programy pre pracovníkov ŠM a zúčastňovali sa na brigádach. Súčasťou zmluvy bolo uskutočňovanie polytechnickej výchovy žiakov v objektoch ŠM.

Úspešne sa rozvíjala aj krúžková činnosť. Na škole pôsobil astronomický krúžok, Mladý priateľ poľovníctva, zdravotnícky, krúžok šikovných rúk a ďalšie. Najaktívnejším krúžkom na škole bol v rokoch 1976–1992 Krúžok mladých požiarnikov. Každoročne reprezentoval školu v celoštátnej súťaži PLAMENĚ a umiestňoval sa na popredných miestach. Vedúcou krúžku bola

učiteľka Alžbeta Stýskalová. Od školského roku 1978/79 pracoval úspešne dramatický krúžok, ktorý viedli učiteľky Boháčiková a Dúcka. Nacvičili napríklad hru *Smoliarka*, ktorú predviedli na konci školského roka. V roku 1982 sa krúžok predstavil s hrou *Dve Marienky* v réžii učiteľiek B. Dúckej a A. Juránkovej.

Pionierska organizácia vznikla v zlatníckej škole v roku 1949. V rámci tejto detskej organizácie, ktorej úlohou bolo pripraviť žiakov na vstup do mládežníckej organizácie KSČ, ktorým bol Československý zväz mládeže, neskôr od roku 1971 Socialistický zväz mládeže, sa pionieri zúčastňovali rôznych brigád, organizovali zbery druhotných surovín, pripravovali kultúrne programy k sviatočným podujatiam v škole a v obci. V rámci pionierskej organizácie sa uskutočňovala takmer celá mimoškolská činnosť žiakov školy, nakoľko byť pionierom bola v skutočnosti nepísaná povinnosť a žiaci boli organizovaní (obzvlášť v období po roku 1960) bez výnimky všetci. K zaujímavostiam v činnosti pionierskej organizácie patria pionierske sľuby, ktoré sa v osemdesiatych rokoch konávali pri pamätníku v Ploštine na Morave. Z tých, ktorí sa v minulosti najviac venovali práci s pioniermi treba spomenúť Štefaniu Dobíášovú, Nikovú, Máriu Bačovú, Jaroslava Margoliena, Jána Mlyneka, Ľudovíta Šimúna. Pionierska organizácia zanikla v roku 1990, jej poslednou vedúcou bola Anna Juránková.¹³

Veľké zmeny prekonala škola po novembri 1989. Realizácie demokratických premien v školstve sa ujala iniciatíva Učiteľské fórum. Zo zlatníckej školy sa stali jeho členmi M. Čapla, J. Súkeník, S. Minárik, M. Ďatelinková, A. Cabúková. K zmene došlo aj vo funkcii riaditeľa školy, ktorým sa stal Stanislav Minárik. Spôsob školského života bol ovplyvnený viacerými pozitívnymi zmenami – v školstve sa prejavila snaha o menej byrokracie, obežníkov, vypracúvania rôznych štatistík a definitívne skončilo politicky ladené a zväčša formálne zostavovanie plánov práce. Od učiteľov sa začalo očakávať viac samostatnej a tvorivej práce, čo

samozrejme po rokoch predošlých nebolo pre mnohých jednoduché. Ubudlo strachu, biffovania, pretvácky, mocenského postoja učiteľa voči žiakovi, pribudlo optimizmu, ľudskosti. Po počiatočnej eufórii nastali však aj problémy. Dobře myslená školská politika priniesla napríklad zhoršenie správania sa žiakov, v mnohých prípadoch ťažšiu komunikáciu s rodičmi, ktorí si stále ťažšie hľadali čas na riešenie problémov s ich deťmi. Od roku 1991 bola ako nový orgán s pomerne veľkými kompetenciami založená *Rada školy*, ktorá pomáha vedeniu školy riešiť problémy. Príznačnou črtou nových učebných osnov, podľa ktorých sa začalo vyučovať od školského roku 1991/1992 je zameranie na výučbu cudzích jazykov, čo samozrejme našlo priaznivú odozvu. Nové pomery v ekonomickej oblasti sa prejavili znížením žiakov v školskom klube. Viacero rodičov zostalo nezamestnaných, preto prestali ich deti školský klub navštevovať. Počet žiakov v škole naďalej klesá. V roku 2002 navštevovalo školu už len 180 žiakov, z čoho bolo len 6 prvákov.

V roku 2003 došlo k zásadnej zmene v oblasti zriaďovania škôl. Táto kompetencia prešla zo štátu na obec Zlatníky. 15. marca 2004 nadobudlo účinnosť *Všeobecné záväzné nariadenie o školskom obvode Základnej školy Zlatníky*, podľa ktorého je školským obvodom školy územie obce Zlatníky a je spoločným školským obvodom pre obce Veľké Držkovce (1.–9. ZŠ), Malé Hoste (5.–9. ZŠ), Pochabany (5.–9. ročník ZŠ) na základe dohôd o spoločnom školskom obvode uzatvorených medzi Obcou Zlatníky ako zriaďovateľom.¹⁴ Obec, ako nový zriaďovateľ školy, uskutočnila aj výberové konanie na funkciu riaditeľa, v ktorom uspel Mgr. Jozef Súkeník.

Posledná výrazná zmena sa uskutočnila v roku 2005, keď od 1. septembra došlo k zrušeniu Základnej školy 1–4 v Malých Hostiach a žiaci týchto ročníkov boli zaškolení do Základnej školy v Zlatníkoch.

Správcovia a riaditelia školy

Jozef Prokop	1895–1899
Urban Mšal	1899–1926
Jozef Cabalka	1926–1927
Jozef Lapka	1927–1931
Anton Vanko	1931–1933
Anton Mokrý	1933–1934
Ján Špaček	1934–1938
Miloslav Matoušek	1938
Ján Vechet–Podhorský	1938–1957
Jozef Jakubík	1957–1960
Anton Foltán	1960–1968
Stanislav Minárik	1968–1969
Ladislav Kocák	1969–1971
Emília Gottierová	1971–1987
Dana Lenková	1987–1990
Stanislav Minárik	1990–1991
Michal Čapla	1991–1997
Jozef Súkeník	1997–

Zástupcovia riaditeľa

Stanislav Minárik	1964–1990
Michal Čapla	1990–1991
Jozef Súkeník	1991–1997
Jozef Zaiček	1997–doteraz

Učitelia

Adamec Jozef	1955
Adamusová Elena	1963
Balážiová–Pietriková Mári	1960–1966
Bebjaková Františka	1972–1973
Berešová Elena	1977
Bežová Oľga	1974–1977
Bittmanová Mária	1938
Blinková–Ferenčíková Gizela	1956–1960
Boháčiková Bernardína	1968–1976
Borchová Margita	1962
Brachová Anna	1964–1975
Brišková Božena	1953
Bucková Emília	1949–1950
Bucková Hedviga	1955–1957
Burianová Anna	1963

Cabalka Jozef	1926–1927
Cabúková Anna	1976–2002
Cigáň Lukáč	1941–1942
Čapla Michal	1970–1997
Čaplová Edita	1970
Čech Svatopluk	2005–doteraz
Ďaďo Kamil, Mgr.	1992–2005 doteraz
Ďaďová Helena, Mgr.	1996–2005 doteraz
Danišová–Ovsianková Mária	1968
Ďatelinková Miroslava	1987–1993
Dolinský Ján	1942–1943
Drábová Emília	1973
Dúcka–Piňáková Božena	1960–1998
Dúcka–Spurná Irena	1966–1969
Dúcka–Uhráková Valéria	1960–1961
Dúcka Lýdia, Mgr.	1995–2005 doteraz
Ďurmanová Elena	1969
Flórová Eva	1976–1979
Foltán Anton	1959–1968
Foltánová Eva	1959–1968
Fornai Ján	1940–1941
Füleová Mária	1937–1938
Gal'ová Ľubomíra	1976–1988
Géciová–Mosná Emília	1964–1969
Gottierová –Jurečková Emília	1962–1987
Guliš Dezider	1968–1970
Gulišová Mária	1969
Gunišová Ľubica	1971–1982
Hajdušek Ján	1939–1942
Haluzová Zdena	1976–1977
Hankeová–Pupáková Eva	1977
Hanová Margita	1967
Harmaniaková	1942–1943
Hladká Daniela	1969
Horváthová	1970
Hostačná Zdena	1963
Hrapko Slavomír, Ing.	1992
Hulík Pavol	1995
Husárová Eva	1963
Chaternuch Anton	1987
Chovanec Karol	1938–1954
Igaz Michal	1937–1938

Jamrichová Lenka, Mgr.	1992–2005	Oravcová Hermína	1930–1930
Janušková Eva, Mgr.	1982–2003	Orságová–Niková Slávka, Mgr.	1987–2005
Juránková (ved. PO)	1987		doteraz
Jurkovičová Karolína	1941–1942	Pattová Alžbeta	1944–1945
Kasalová Emília	1961–1963		(od 1.4.1944)
Kivírová Anna	1939	Paulovičová Eva	1975–1976
Klusková Alžbeta	1938 (do nov.)	Pavlovičová Alžbeta	1950–1951
Kňazeová–Cvancigerová Dana?	1983–1987	Petrášová Veronika	1947–1948
Kocák František	1955–1963	Podlucká Alžbeta	1943–1944
Kocák Ladislav	1969–1971	Pogač Timotej	1943–1944
Kolenatá Viera	1965	Pomffyová Elena	1933–1938
König Vojtech	1933–1934	Porubský Ľuboš	1973–1974
Kopecká Marta	1965–1995	Prokop Jozef	1895–1899
Koričanská Marta	1946–1947	Sádovský Alojz	1956–1957
Košiková Hermína	1930–1932	Slanina Július	1937
Kováčová Margita	1966–1968	Sliepková Mária	1954–1956
Kozinková–Podobová Elena	1964–1966; 1972	Smolák Štefan	1940–1941
		Strieška Vincent	1957
Kramárová Margita	1952–1956	Struhačková Dušana, Mgr.	2000–2005
Kučerková Emília	1964–1968		doteraz
Kysela Ján	1969	Stuchlá Eva	1975
Lányiová Pavla	1933–1937	Stýskalová–Rybanská Alžbeta	1973–2005
Lapka Jozef	1928–1930	Súkeníková Oľga	1973–1978
Laurinec Milan	1982 (MD Lenkovej)	Svitková Helena	1937
		Sýkorová Helena	1937–1938
Lenko Peter	1976–1995	Šellei Emília	1951–1952
Lenková Dana, Mgr.	1976–doteraz	Šicko Milan	1976–1987
Martiš Ladislav	1977–1979	Šicková Marcela	1976–1989
Masaryk Vojtech (zastupoval V. Vechtovú na MD)	1939	Šípošová Mária	1961–1963
		Špaček Ján	1934–1938
Matoušek Miloslav	1938 (do nov.)	Špačková Emília	1934–1938
Míchoňková Mária	1932–1933	Špániková Marianna	1951–1952
Mikát Pavol (PO)	1975	Šteffková Augusta	1938
Mikesková–Kmotorková Adriena	1993–1994	Štefková Viera	1969–1970
Mínárik Stanislav	1964–2001	Teichmannová Anna	1962
Mokrý Anton	1933–1937	Turek Roman	2004–2005
Mšal Urban	1899–1926		doteraz
Muchová Hedviga	1954–1957	Turoň Jozef	1961
Myškovská Miloslava	1937–1938	Urbanová	1975
Nemlahová Juliana	1938	Užík Ján	1969–1970
Nižníková Edita	1937	Vácvalová Gabriela	1967
Novosáthová Elena	1939	Valachová Emília	1970–1972
Nyitraiová Emília	1940–1941	Vanko Anton	1931–1933
Ondrušková Anna	1938	Varenyi Ján	1940–1941
Ondruška Peter	1964	Vedejová Elena	1968–1969

Vechetová–Podhorská Valéria	1938–1958
Vechet–Podhorský Ján	1938–1957
Veľká Ľudmila	1969
Vitalay Alexander	1939
	(4.9.–30.10.)
Vlnková Jolana	1953–1960
Vulgánová	1969
Záboj Jozef st.	1971
Záboj Jozef, Mgr.	1997–2005
	doteraz
Záfer Ján	1957–1959
Záhorská Marta	1964–1965
Záhumenská Albína	1930–1931
Zaiček Jozef, Mgr.	1995–2005
	(doteraz)
Zat'ková Vilma	1929–1929
Zemanová Kvetoslava	1967
Zvalo Július	1939
Žaťko Jozef	1976
Žitňanová Elena	1966–1967

ŠD–Školský klub

Uhlárová (vych. ŠD)	1985
Idunková–Dúcka Monika	1987–2005
Burzová Renáta	
Ondrejková Daniela	
Peciarová–Vacková Katarína	
Dúcka Margaréta	
Kozáčková Eva	
Orságová Slávka	
Uhlárová Alena	

Náboženstvo vyučovali:

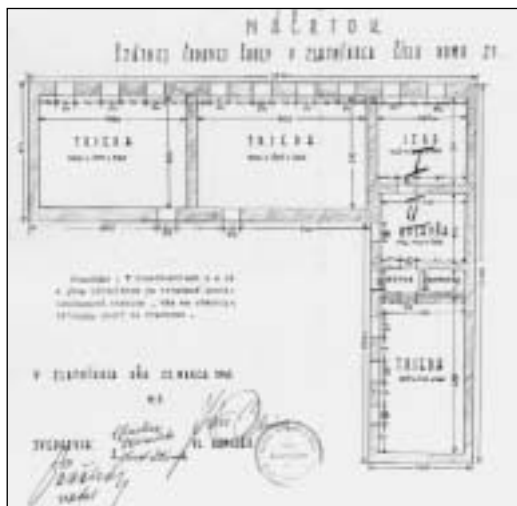
Galus Anton, katechet	
Konská Emília, ev. a. v. náboženstvo	
Krištofová Emília, katechet	
Kročka Jarolím, náb.	1993
Laurincová Andrea, PV	1989
Petriková Anna, katechet	
Skladaný Roman, Mgr., kňaz	2002–2005
Wagnerová D., Mgr., katechetka	2001

Učítelia, ktorých pôsobenie na škole sa nepodarilo zistiť:

Adamec Jozef
 Bucková Emília
 Cáhová Júlia
 Darmová Miriam
 Domin Ladislav
 Ferancová Eva
 Gašpareková Lenka
 Gavenda Štefan
 Minárová
 Mišovych Štefan
 Nemcová Božena
 Ružinská Margita
 Sádovský Alojz
 Skacanyi Jozef
 Slamkayiová Pavlína
 Šebová
 Špániková Mária
 Štefkovičová Amália
 Šuba Ondrej
 Turčina Ján
 Vlčko Boris
 Vlnková Jolana

Poznámky

- 1 ZŠ-Z, školská kronika .
- 2 ŠAN-PTO, ZOZ 14.7.1931.
- 3 ZŠ-Z, školská kronika.
- 4 ŠAN-PTO, ONU-Š, zápisnica OZ 2.4.1936.
- 5 ZŠ-Z, školská kronika.
- 6 ŠAN-PTO, Školský inšpektorát v Bánovciach n/B, spisy škôl 1941.
- 7 ŠAN, PTO, ONU-Š, zápisnica OZ 27.10.1941.
- 8 Tamže, zápisnica OZ 4.10.1942.
- 9 Tamže, zápisnica obecného výboru 13.6.1944.
- 10 ŠAN-PTO, Školský inšpektorát v Bánovciach n/B, spisy škôl 1945.
- 11 Súkeník, J.: 200 rokov školstva v Zlatníkoch, príl.publikácia k 25. výročiu otvorenia školy, ZŠ Zlatníky 2001).
- 12 Tamže.
- 13 Osobné spomienky; školská kronika.
- 14 OcÚ-Z, zápisnica OZ 27.02.2004.

Plán Štátnej ľudovej školy Zlatníkoch vyhotovený v roku 1941

Materská škola

Povereníctvo SNR pre školstvo a osvetu v Bratislave zriadilo od 1. septembra 1945 v Zlatníkoch štátnu detskú opatrovňu. Bola to druhá detská opatrovňa v okrese Bánovce nad Bebravou. O jej význame pre obec svedčí aj vysoký počet detí umiestnených v zariadení. V tomto období začínal v Zlatníkoch postupne klesať počet detí. Škola, ktorá bola napríklad v roku 1939 šesťtriedna, bola v roku 1945 už len trojtriedna. Jednou z príčin klesajúceho počtu detí bola aj ich veľmi vysoká úmrtnosť v predškolskom veku zapríčinená zlou starostlivosťou a zlou výživou. Väčšina obyvateľov – muži i ženy boli poľnohospodárski a lesní robotníci a v práci trávili celé dni, kým ich malé deti zostávali na starosť starým rodičom, prípadne nedospelým starším súrodencom. Z tohoto dôvodu sa zriadenie opatrovne stalo v roku 1945 už nevyhnutnosťou. Potrebné by boli bývali aj jasle, ktoré plánovali zriadiť v prípade, že sa podarí pre opatrovňu získať novú budovu. Spočiatku bola totiž umiestnená v budove starej štátnej ľudovej školy, postavenej v roku 1895. Budova bola pre malé deti, ktorých počet sa pohyboval okolo 60,

úplne nevyhovujúca. Po dokončení novostavby štátnej ľudovej školy v roku 1946 bola daná 1 miestnosť k dispozícii opatrovni a plánovala sa stavba vlastnej budovy. V roku 1945 sa štátna detská opatrovňa premenovala na materskú školu.

Prvou riaditeľkou opatrovne bola Mária Temešová. Od 26. septembra 1949 bola za pestúnku prijatá Amália Valterová. Ako výpomocná učiteľka tu v roku 1949 pôsobila Ľudmila Poliaková.

V päťdesiatych rokoch sa z detskej opatrovne stala materská škola.

Od roku 2002 prešla materská škola pod správu obce. Po vykonanom výberovom konaní v roku 2005 sa riaditeľkou školy stala Alena Adamková.

Učiteľky Materskej školy v Zlatníkoch

Adamková Alena	
Bezáková Ľubica	
Dúcka Mária	
Humenová Mária	
Mičovská Anna	
Niková Štefánia	
Richterová	1982
Sahulčíková Ľuba	1987
Ševčíková Ľubomíra	
Tomašková	1985